

требує подальшого комплексного науково обґрунтованого аналізу.

Розробка ефективної регіональної підтримки підприємництва дозволить більш повно використовувати існуючі ресурси та враховувати особливості кожного регіону.

Серед підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, як і в більшості країн світу, найбільшу питому вагу займають малі підприємства. Тому при розробці програм підтримки суб'єктів підприємництва доцільно враховувати особливості розвитку та функціонування саме суб'єктів малого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Уманець Т.В. Методи і моделі оцінювання розвитку малого бізнесу: мезо- та макрорівень. Монографія / Ю.О. Ольвінська, О.В. Луцакова. – Донецьк: «ВІК», 2010. – 280 с.
2. Статистичний збірник «Регіони України 2011» // За ред. О.Г. Осауленка. Ч. II. – Київ, 2012. – 784 с.
3. Діяльність суб'єктів господарювання. Стат. збірник // За ред. І.М. Жук. – Київ, 2012. – 453 с.
4. www.ukrstat.gov.ua // Державна служба статистики України.
5. www.od.ukrstat.gov.ua // Головне управління статистики в Одеській області.

УДК 332.01:339.1

П.Б. ЮР'ЄВА,
к.е.н, доцент, Національний університет Державної податкової служби України

Територіальна організація роздрібно́ї торгівлі України

У статті розглядається проблема формування соціально орієнтованої роздрібно́ї торговельної мережі. Розкрито сутність та засади територіальної організації роздрібно́ї торгівлі. Проаналізовано стан та тенденції розвитку основних показників територіальної організації роздрібно́ї торгівлі.

Ключові слова: роздрібна торгівля, роздрібна торговельна мережа, територіальна організація роздрібно́ї торгівлі, формат об'єкта торгівлі, доступність об'єкта торгівлі.

В статье рассматривается проблема формирования социально ориентированной розничной торговой сети. Раскрывается суть и основы территориальной организации розничной торговли. Проанализированы состояние и тенденции развития основных показателей территориальной организации розничной торговли.

Ключевые слова: розничная торговля, розничная торговельна мережа, територіальна організація торгівлі, формат об'єкта торгівлі, доступність об'єкта торгівлі.

The article considers the formation of socially oriented retail trading network, reveals the essence and key principles of territorial organization of retail trade. The situation and the main trends of key indicators of territorial organization of retail trade in Ukraine were analyzed.

Keywords: retail trade network, territorial organization of retail trade, object of trade format, object of trade availability.

Постановка проблеми. Торговельна сфера України кінця ХХ – початку ХХІ ст. – це складна багаторівнева та досить ефективна сфера економіки. Вона має комплексний характер і складається з таких ланок: пропозиція споживчих товарів – оптова торгівля – платоспроможний споживчий попит – роздрібна торгівля. Сфера роздрібно́ї торгівлі, своєю

чергою, є основною ланкою організації внутрішнього ринку споживчих товарів. Вона має важливе соціально-економічне значення: в ній здійснюється продаж товарів населенню для особистого споживання. Для роздрібно́ї торгівлі характерна чітка територіальна диференціація. Трансформаційні процеси, які протікають у територіальній організації роздрібно́ї торгівлі, є наслідком переходу від планового розміщення об'єктів торгівлі до конкурентного в поєднанні з постіндустріальними змінами. В умовах ринкової економіки головним критерієм для розміщення об'єктів торгівлі та організації торговельної діяльності став максимальний прибуток, що не завжди відповідає інтересам споживача. Очевидно, що в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки назріла потреба у забезпеченні збалансованості та відповідності територіальної організації роздрібно́ї торгівлі комерційним інтересам суб'єктів торгівлі та попиту населення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретико-методичні та прикладні аспекти розвитку й територіальної організації торговельної сфери та роздрібно́ї торгівлі зокрема досліджували В. Аполій, Є. Воронова, О. Головна, Л. Демидко, В. Карсекіна, Є. Колосінський, В. Лісіца, М. Мазаракі, О. Неборачко, Т. Футало, Л. Шпак, Ю. Шпильова, О. Чужкова та інші. Водночас кожний з науковців розглядав різні рівні територіальної організації роздрібно́ї торгівлі та вкладав різні ознаки у зміст цього поняття. Крім того, їхні дослідження здійснювалися за різних соціально-економічних умов функціонування роздрібно́ї торгівлі, які в умовах глобалізації та інтеграції економіки України у світовий економічний простір видозмінюються та ускладнюються. Все це актуалізує потребу в аналітичних дослідженнях територіальної організації роздрібно́ї торгівлі з метою виявлення актуальних трансформаційних процесів, особливостей їх перебігу та наслідків.

Мета статті – розкриття сутності та основ територіальної організації роздрібної торгівлі; діагностика та оцінка територіальної організації роздрібної торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Поняття «територіальна організація роздрібної торгівлі» складне та багатогранне. Досить часто його ототожнюють із поняттям «розміщення об'єктів роздрібної торгівлі», проте це поняття за своєю суттю є лише складовою процесу територіальної організації роздрібної торгівлі, оскільки об'єкт роздрібної торгівлі – це один з елементів торговельної системи. На нашу думку, «територіальна організація роздрібної торгівлі» – це система соціально-економічних та організаційно-економічних заходів, спрямованих на забезпечення умов для задоволення потреб територіальної спільності населення у товарах.

Територіальна організація роздрібної торгівлі здатна забезпечити належний економічний та соціальний ефект торгівлі за умови раціоналізації та оптимізації територіального розміщення та територіальної структури роздрібної торгівлі. При цьому «раціональна організація роздрібної торгівлі» – це певна кількість об'єктів роздрібної торгівлі визначеної території, збалансованих за структурою, типами, оптимальною місткістю та розташованих до покупців [1]. Виходячи з цього раціональна територіальна організація роздрібної торгівлі має забезпечити: відповідність кількості об'єктів роздрібної торгівлі та форм їх спеціалізації обсягу та структурі товарообігу; розміщення об'єктів роздрібної торгівлі відповідно до щільності населення, головних потоків руху та особливостей праці та побуту; розмежування функцій з реалізації товарів та обслуговування покупців між окремими типами об'єктів роздрібної торгівлі; рівномірне завантаження та умови рентабельності об'єктів роздрібної торгівлі; погодженість черговості будівництва об'єктів роздрібної торгівлі з етапами забудови та реконструкції житлового фонду [2].

«Оптимальна територіальна організація роздрібної торгівлі» – це раціональне територіальне розміщення та організація торговельної діяльності, при якій забезпечується найкращі умови для реалізації торговельного потенціалу та задоволення споживчих потреб [1].

Територіальної організації роздрібної торгівлі формується відповідно до законів розміщення продуктивних сил, самозбереження, впорядкування, синергії, композиції і пропорційного розвитку, єдності аналізу та синтезу. Реалізація законів територіальної організації роздрібної торгівлі здійснюється через науково обґрунтовані принципи. В літературі зустрічається різноманітний набір принципів територіальної організації роздрібної торгівлі, і переважно вони стосуються лише одного аспекту – розміщення об'єктів роздрібної торгівлі, як і у визначенні поняття «територіальна організація роздрібної торгівлі». Різноманіття цих принципів зумовлює їхню диференціацію. На нашу думку, можна виокремити чотири рівні принципи територіальної організації роздрібної торгівлі:

– перша група – загальні, які визначають які визначають засади розміщення та функціонування роздрібної торгівлі. До

даної групи принципів належать: науковість, системність, взаємовигідність, самоорганізація, цілеспрямованість, цілісність;

– друга група – територіальні, які відображають ефективність територіальної організації роздрібної торгівлі, це: відкритість, оптимальність, регіональність, комплексність, доступність, рівномірність, раціональність, гармонічність, функціонально-просторова інтеграція, пропорційність, екологічність, сфокусованість;

– третя група – функціональні, які відображають особливості територіальної організації торговельної діяльності, до яких слід відносити: свобода, конкурентоспроможність, юридична рівність та не дискримінація, збалансованість, гнучкість, оперативність, сценарійність, інтеграційність, самоокупність;

– четверта група – управлінські, які визначають засади державного регулювання торговельних відносин. Зазначена група може бути представлена наступними принципами: верховенство права, захист інтересів суб'єктів торговельної діяльності, пріоритетність, погодження інтересів, комплексність, адаптивність, ефективність, мінімальна достатність [3].

Дослідження територіальної організації роздрібної торгівлі слід розглядати в регіональному та територіальному аспектах. Перший аспект характеризує особливості побудови та функціонування роздрібної торговельної мережі в регіонах, а другий – у міських населених пунктах та сільській місцевості. Такі дослідження можуть проводитися з використанням різноманітних аналітичних показників, серед яких основними є показники, що характеризують роздрібну торговельну мережу – кількість об'єктів торгівлі, торговельна площа, забезпеченість об'єктами торгівлі та торговельними площами на 10 тис. жителів, радіус торговельного обслуговування тощо, та обсягові показники роздрібного товарообігу.

Територіальна організація роздрібної торгівлі «незалежної» України розвивається у чотирьох основних напрямках: диференціація, концентрація, диверсифікація та спеціалізація. Диференціація територіальної організації роздрібної торгівлі – це широке поняття, сюди в обов'язковому порядку включаються відмінності в рівні локалізації ресурсного потенціалу, його потужності, результативності торговельної діяльності у територіальних зонах (регіонах, населених пунктах) тощо.

Концентрацію територіальної організації роздрібної торгівлі можна розглядати як процес зосередження ресурсного потенціалу у територіальних зонах або форматах об'єктів роздрібної торгівлі. Крім того, в територіальній концентрації чітко простежується і товарний аспект. Отже, концентрація територіальної організації роздрібної торгівлі проявляється в таких формах: регіональна, територіальна, товарна та інституціональна.

Диверсифікацію територіальної організації торгівлі слід трактувати як урізноманітнення торговельних форматів у територіальних зонах. Йдеться насамперед про появу та розвиток нових типів магазинів: торговельних центрів, супермаркетів, гіпермаркетів, суперсторів, екомагазинів, інтернет-магазинів тощо.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Спеціалізація територіальної організації роздрібно́ї торгівлі передбачає обмеження діяльності об'єктів торгівлі торгівлею окремими видами або групами товарів при одночасному розширенні внутрішньогрупового асортименту в межах територіальних зонах.

Регіональний аналіз стану розвитку роздрібно́ї торгівлі України у 2012 році (табл. 1) показує, що лідером за кількістю об'єктів роздрібно́ї торгівлі є Донецька область – це 5161 торговельних одиниць, або 8,29%. Натомість найменша кількість об'єктів роздрібно́ї торгівлі зосереджена у Севастополі – 741 торговельна одиниця, або 1,19%. Доволі значна кількість об'єктів роздрібно́ї торгівлі розташована на території столичного регіону, промислово-аграрній та рекреаційній області Закарпатського регіону – Львівська область, промислово-розвинених областей Придніпровського та Східного регіону – Дніпропетровська та Харківська області. Вони відповідно займають 2, 4, 3 та 6-ту сходинки в «пооб'єктній» регіо-

нальній структурі роздрібно́ї торговельної мережі. Щодо регіональної структури торговельної площі роздрібних об'єктів торгівлі магазинного формату, то 1/3 її зосереджена у трьох регіонах – м. Києві, Донецькій і Дніпропетровській областях, що цілком узгоджується з вище визначеним структурним розподілом роздрібно́ї торговельної мережі за кількістю торговельних одиниць. Найменш впливовою є частка у структурі торговельної площі належить Чернівецькій області.

Аналіз регіональної територіальної організації роздрібно́ї торгівлі України буде не повним без оцінки щільності роздрібно́ї торговельної мережі, яка характеризує, скільки об'єктів торгівлі або яка кількість метрів торговельної площі припадає на 10 тис. осіб. У розвинених країнах забезпеченість становить 3500-5500 кв. м і 17-20 од. [21, с. 87–88]. У той час як в Україні, як свідчать дані, середнє значення відповідно становить 2040 кв. м та 14 од. У регіональному розрізі вище ніж середнє значення по Україні відмічається в десяти регіонах, з

Таблиця 1. Територіальна організація роздрібно́ї торгівлі у регіонах України, 2012 рік

Регіон	Показники мережі роздрібно́ї торгівлі						Показники обсягів роздрібно́ї торгівлі		
	частка об'єктів торгівлі регіону у загальній кількості, %	ранг регіону за кількістю об'єктів торгівлі	частка торговельної площі магазинів регіону у загальній площі, %	ранг регіону за торговельною потужністю	забезпеченість об'єктами торгівлі, на 10000 осіб, од.	Забезпеченість торговельною площею магазинів на 10000 осіб, м ²	обсяг роздрібно́го товарообороту на одну особу, грн.	концентрація роздрібно́го товарообороту	локалізація роздрібно́го товарообороту
Україна	100	x	100	x	14	2040	8885	x	X
Автономна Республіка Крим	4,55	8	3,29	10	14	1557	8418	0,12	1,06
Вінницька	3,82	10	2,64	12	15	1505	5104	0,76	1,74
Волинська	2,50	20	1,80	23	15	1608	6883	0,26	1,29
Дніпропетровська	6,51	3	8,30	3	12	2331	10572	0,69	0,84
Донецька	8,29	1	9,61	2	12	2042	8574	0,16	1,03
Житомирська	2,98	14	1,93	21	15	1412	5682	0,50	1,56
Закарпатська	2,31	22	2,01	19	11	1494	6155	0,43	1,45
Запорізька	3,67	11	4,38	7	13	2281	8943	0,01	0,99
Івано-Франківська	2,59	18	1,98	20	12	1333	5140	0,64	1,73
Київська	4,68	7	3,96	8	17	2139	12082	0,68	0,74
Кіровоградська	2,61	17	1,60	24	16	1492	6220	0,33	1,42
Луганська	4,24	9	3,83	9	12	1576	6253	0,73	1,42
Львівська	6,28	4	4,66	6	15	1703	7753	0,36	1,15
Миколаївська	2,39	21	2,58	13	13	2049	7073	0,26	1,25
Одеська	5,09	6	6,60	4	13	2557	11256	0,69	0,79
Полтавська	3,44	12	2,93	11	15	1854	7085	0,32	1,25
Рівненська	2,58	19	2,26	15	14	1813	5394	0,50	1,65
Сумська	2,27	23	1,82	22	12	1477	5065	0,54	1,75
Тернопільська	1,85	25	1,28	26	11	1105	4612	0,57	1,93
Харківська	6,04	5	6,32	5	14	2140	9440	0,18	0,94
Херсонська	2,14	24	2,03	18	12	1753	6750	0,28	1,31
Хмельницька	3,02	13	2,41	14	14	1701	5518	0,55	1,61
Черкаська	2,88	16	2,09	16	14	1525	6211	0,42	1,43
Чернівецька	1,53	26	1,27	27	11	1304	5602	0,37	1,59
Чернігівська	2,93	15	2,06	17	17	1776	5810	0,41	1,52
Київ	7,64	2	14,78	1	17	4831	26099	5,99	0,34
Севастополь	1,19	27	1,60	25	19	3874	13780	0,23	0,65

Джерело: складено автором за даними [4, с. 8, 15, 118, 120, 126; 5, с. 19].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

них до рівня західних нормативів дотягує лише чотири регіони – це міста Київ та Севастополь, Київська та Чернігівська області. Слід зауважити, що в Україні розроблено нормативний показник забезпеченості торговельною площею. Цей показник законодавець диференціював за роками, регіонами, типами населених пунктів та спеціалізацією об'єктів торгівлі. Порівнявши фактичне середнє значення показника забезпеченості торговельною площею з нормативом, навіть за 2010 рік, а це 3190 кв. м, можна констатувати його повне ігнорування в територіальній організації торгівлі. За регіонами нормативного значення по Україні і більше того західного показують лише м. Київ та м. Севастополь.

Регіональні особливості територіальної організації роздрібно́ї торгівлі характеризуються не стільки її структурою, рівнем забезпеченості за кількістю об'єктів торгівлі та торговельною площею, скільки масштабами концентрації та локалізації роздрібно́го товарообігу. Як свідчать дані табл. 1, в регіональному аспекті в Україні спостерігається, по-перше, невідповідність розміщення товарних ресурсів розселенню населення; по-друге, глибоке розшарування регіонів України за показником територіальної концентрації. Місто Київ є регіоном із повною концентрацією роздрібно́го товарообігу. Натомість у Запорізькій області розподіл роздрібно́го товарообороту між населенням є практично рівномірним.

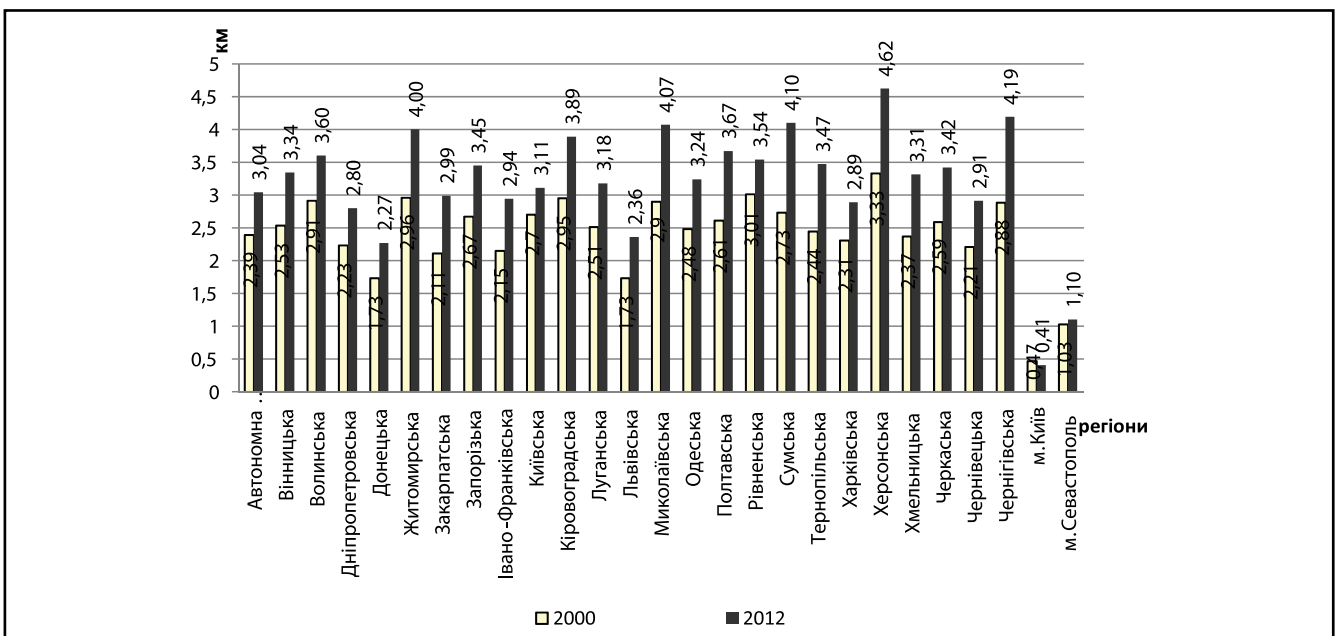
Результати розрахунків відповідності територіального розподілу роздрібно́го товарообігу країни до чисельності населення регіонів за коефіцієнтом локалізації свідчать про нерівномірність купівлі (продажу) і певною мірою про варіацію життєвого рівня населення. На користь зазначеного висновку свідчать дані обсягу роздрібно́го товарообороту. Так, до регіонів із високим рівнем «купівельною активністю» належать міста Київ та Севастополь, Одеська, Київська та Дніпропетровська області.

Однією з важливих характеристик територіальної організації роздрібно́ї торгівлі в регіоні є доступність об'єктів торгівлі, основним індикатором якої є радіус торговельного обслуговування, тобто середня відстань від споживача до місця розміщення об'єкта торгівлі (рис. 1).

У цілому аналіз територіальної доступності об'єктів торгівлі в регіонах України (рис. 1) за попередні 12 років свідчить, що радіус торговельного обслуговування невпинно зростає майже у всіх регіонах України, крім міста Києва. Це можна розцінювати позитивно за умови соціальної та економічної доцільності, а також розвинутої транспортної системи. Проте розрахунки рівня забезпеченості об'єктами торгівлями (табл. 1) вказують на недостатність об'єктів торгівлі, а отже, про оптимальне розміщення об'єктів торгівлі не може бути й мови.

Найбільш повну картину територіальної організації торгівлі можна отримати шляхом аналізу роздрібно́ї торговельної мережі населених пунктів.

Роздрібна торговельна мережа внаслідок історичних обставин і соціально-економічних трансформацій у країні, по суті, вся розташована у місті: 67,6:32,4. За 12 останніх років роздрібна торговельна мережа звужилася як у місті, так і на селі. Причому на селі кількість об'єктів торгівлі скоротилася більше ніж на 50%, що призвело до суттєвого погіршення торговельного обслуговування сільського населення. І це в той час, як у сільській місцевості проживає третина усього населення України, а сільських населених пунктів більше у 62 рази, ніж міст. Інтенсивне і прискорене скорочення роздрібно́ї торговельної мережі на селі практично без її оновлення вже призвело до того, що 6,5 тис. сільських населених пунктів залишилися без об'єктів торгівлі. Так, якщо на 10 тис. міських жителів кількість об'єктів торгівлі зменшилася на шість одиниць, то на сільських практично вдвічі більше. Неоднозначною є динаміка в показниках торго-

Рисунок 1. Радіус обслуговування об'єктів роздрібно́ї торгівлі в Україні

Джерело: складено автором за даними [4, с. 118; 5, с. 19].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

вельної площі магазинів та забезпеченістю нею населення. У містах поряд зі скороченням кількості об'єктів торгівлі спостерігається зростання торговельної потужності магазинів, що вказує на процес укрупнення об'єктів торгівлі і в принципі слід вважати позитивною тенденцією у розвитку торговельного обслуговування. Відповідно підвищився рівень забезпеченості торговельними площами міського населення. В сільських населених пунктах простежується цілком протилежна тенденція. В територіальній структурі роздрібно торгівлі найбільш виражені деформації склалися у роздрібному товарообігу. Як свідчать дані табл. 2, у товарообігу на душу населення в територіальному розрізі простежується позитивна динаміка. Проте її не можна однозначно трактувати як позитивне зрушення, оскільки зростання відбувалося на тлі інфляційних процесів. Однак між товарооборотом на одну особу в місті та на селі існує розрив майже у 6 разів.

Поряд із регіональною та територіальною диференціацією та концентрацією в останні роки прискорено розвивається інституціональна та товарна концентрація, поглиблюється диверсифікація об'єктів торгівлі та товарна спеціалізація магазинів.

Основним каналом продажу товарів населенню як для міських населених пунктів України, так і для села є магазин (рис. 2). Проте співвідношення та тенденції дещо різні. На магазинний формат об'єктів торгівлі у містах припадає менша частка, ніж на селі. Якщо на селі об'єкти торгівлі подрібнювалися, на що вказує факт зростання частки нестационарних об'єктів торгівлі – кіоски та автозаправні станції

(АЗС), то у містах, навпаки, укрупнюються, оскільки частка магазинів зростала.

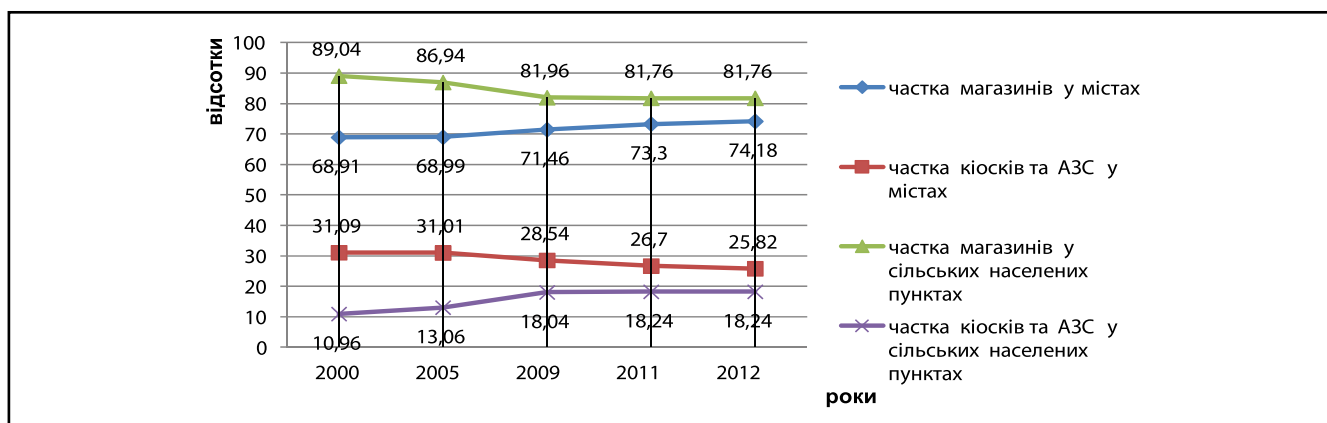
За магазинним каналом продажу товарів в Україні функціонують більшість сучасних магазинних форматів об'єктів торгівлі: міні-маркети («магазини для зручності», «магазини по сусідству»); спеціалізовані магазини; фірмові магазини; дискаунти («магазини низьких цін»); магазини викидних або фіксованих цін; магазини секонд-хенд та «торговельні бензоколонки» тощо. Великого поширення набули великоформатні об'єкти торгівлі: супермаркети; гіпермаркети; торговельні центри; суперстори тощо. Активно розвиваються мережеві структури. Учасниками торговельних мереж в Україні є як національні суб'єкти торговельної діяльності, так і іноземні. Спеціалізація та географія українських торговельних мереж різноманітна та неоднорідна. Проте найбільший розвиток торговельні мережі отримали в торгівлі продовольчими товарами. Серед продовольчих торговельних мереж, які представлені на українському ринку, домінуючі позиції займають: Fozzy, Metro Cash & Carry, «АТБ-Маркет», «Фуршет» та «Велика Кишеня». В регіонах домінують місцеві та регіональні гравці, на столичному ринку – національні та іноземні торговельні мережі.

На сучасному споживчому ринку України поряд із традиційними формами продажу активно працюють позамагазинні об'єкти торгівлі з новими формами торгівлі – прями багаторівневі продажі, торгівля за каталогами та поштою, телемаркетинг, он-лайн-торгівля, продаж товарів через торговельні автомати.

Таблиця 2. Територіальна організація роздрібно торгівлі в різних типах населених пунктів України

Показник	2000		2012		Відхилення, 2000 р. від 2012 р.	
	міста	села	міста	села	міста	села
Кількість об'єктів торгівлі, тис. од.	69765	33481	48327	13923	-21438	-19558
Частка об'єктів торгівлі, %	67,6	32,4	67,6	32,4	-	-
Торговельна площа магазинів, кв. м	5213	1816	8441	853	3228	-963
Забезпеченість об'єктами торгівлі на 10 000 осіб, од.	21	21	15	10	-6	-11
Забезпеченість торговельною площею магазинів на 10 000 осіб, кв. м	1582	1137	2690	602	1108	-535
Роздрібний товарооборот на душу населення, грн.	766	210	11849	2344	11083	2134

Джерело: складено автором за даними [4, с. 17, с. 117].

Рисунок 2. Структура роздрібно торговельної мережі за типами об'єктів торгівлі в Україні

Джерело: складено автором за даними [4, с. 119].

Якісною характеристикою територіальної організації роздрібної торгівлі є спеціалізація. Станом на 01.01.2013 співвідношення об'єктів торгівлі за товарним асортиментом становить приблизно 51:49. У товарній спеціалізації роздрібної торговельної мережі простежуються два протилежних процеси: перший – універсалізація продовольчих об'єктів торгівлі, а другий – поглиблення спеціалізації непродовольчих. Крім того, на даний момент простежується взагалі недоцільний, але об'єктивний процес посилення спеціалізації міської торговельної мережі на реалізації переважно непродовольчих товарів, а сільської – продовольчих.

Висновки

Таким чином, територіальна організація роздрібної торгівлі в Україні характеризується рядом проблем, а саме: високим ступенем регіональної диференціації розвитку торговельної мережі; концентрацією торгівлі в містах та економічно розвинених регіонах; інтенсивним скороченням об'єктів торгівлі в сільській місцевості та набуттям ними нецивілізованих форм; недостатнім рівнем забезпеченості об'єктами торгівлі та торговельними площами у більшості регіонах, містах та села; значним переважанням продовольчого напрямку в спеціалізації об'єктів торгівлі в сільських населених пунктах; наявністю стихійних об'єктів торгівлі; нерентабельністю об'єктів торгівлі через неправильне визначення торгової зони та місця розміщення об'єкта торгівлі; недосконалістю складського господарства; дисбалансом попиту;

низькою якістю торгового обслуговування тощо. Виходячи з цього необхідно забезпечити відповідність кількості об'єктів торгівлі та форм їх спеціалізації обсягу та структури товарообігу; розміщувати об'єкти відповідно до щільності населення, адміністративно-функціонального призначення населеного пункту з урахуванням їх часової доступності; розмежувати функції реалізації товарів та обслуговування споживачів між окремими типами об'єктів торгівлі; забезпечити рівномірне завантаження об'єктів торгівлі та умови їх рентабельності; посилити державне стимулювання малого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Територіальна організація внутрішньої торгівлі України: навч. посіб. / А.А. Мазаракі, В.І. Карсекін, Є.М. Воронова, В.І. Дорошенко; за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. торг.-екоп. ін-т, 1992. – 84 с.: табл. – ISBN 5-7707-2010-7.
2. Саркисян Л.Г. Организация розничной торговой сети: монография / Л.Г. Саркисян, Е.Б. Казакова. – Донецк: ДонГУЕТ, 2005. – 152 с.: рис. – Библиогр.: с. 141-145. – ISBN 966-385-001-9.
3. Юр'єва П.Б. Теоретико-методологічні аспекти територіальної організації торгівлі / П.Б. Юр'єва // Продуктивні сили і регіональна економіка: зб. наук. праць Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України. – Київ: РВПС України НАН України, 2008. – Ч. 2. – С. 256-262. – Бібліогр.: с. 261-262. – ISSN 1818-5517.
4. Роздрібна торгівля у 2012 році: стат. зб. – К.: Державний комітет статистики України. – К., 2013. – 173 с.
5. Україна у цифрах 2012 рік: стат. зб. – К.: Державний комітет статистики. – К., 2013. – 248 с. – ISBN 987-966-2224-48-1.

А.В. БОДЮК,

к.е.н., доцент, Київський університет управління та підприємництва

Економіко-ресурсний аспект досліджень корисних копалин

Економічна геологія обґрунтовується теоретично і практично як геологічна наука, що віддзеркалює економічний аспект геологічних об'єктів та процесів з ними, досліджує економічні потреби геологічного походження. Корисні копалини розглядаються як виробничі об'єкти, мінеральна сировина для використання у виробництві промислової продукції.

Ключові слова: потреби, ресурси, надра, корисні копалини, родовища, економічний, показники.

Экономическая геология обосновывается теоретически и практически как геологическая наука, отражающая экономическую сторону геологических объектов и процессов с ними, исследует экономические потребности геологического происхождения. Полезные ископаемые рассматриваются в качестве производственных объектов, минерального сырья для использования в производстве промышленной продукции.

Ключевые слова: потребности, ресурсы, недра, полезные ископаемые, месторождение, экономический, показатели.

Economic geology is grounded in theory and practically as geological science which reflects the economic side of geological objects and processes with them probes economic needs of geological origin. Minerals are examined in quality production objects, mineral raw material for the use in the production of industrial goods.

Keywords: necessities, resources, bowels of the earth, minerals, deposits, economic, indexes.

Постановка проблеми. Геологія об'єднує ряд галузевих наук, наприклад геологію корисних копалин, гідрогеологію, інженерну геологію, мінералогію та ін. Фахівці кожної з цих наук у процесі досліджень «вручну» або з використанням певних технічних засобів і методів досліджень, а також виконання до-